

терства освіти і науки, молоді та спорту України. На семінарі обговорювалися актуальні проблеми стандартизації, методичного забезпечення та ліцензування напряму підготовки «Здоров'я людини**».

Результати семінару-наради мають велике практичне значення для розробки освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм, навчальних планів, робочих навчальних програм та іншого навчально-методичного забезпечення для підготовки майбутніх вчителів основ здоров'я.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»**

Страшко С.В.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Недооцінка природних основ формування людини призвела до відчуження її від родини, порушення органічного зв'язку з середовищем, способом життя, до нехтування національним, громадянським, моральним вихованням. У житті кожної людини є такі періоди, коли їй потрібна допомога іншої людини, групи людей, цілого суспільства, і в цій ситуації особливу роль можуть відігравати як окремі соціальні інститути, так і окремі спеціалісти. Суспільна потреба в таких фахівцях сьогодні є вкрай необхідною, оскільки серед пріоритетних напрямів сучасної педагогічної науки вагоме місце посідає дослідження широкого кола питань підготовки майбутнього фахівця.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється належна увага професійній підготовці майбутнього вчителя, зокрема змісту педагогічної освіти (А. Алексюк, С. Гончаренко, М. Гриньова, М. Євтух, І. Зязюн, І. Підласий та інші), вдосконаленню технологій навчання майбутніх вчителів (В. Бондар, О. Мороз, О. Пехота, О. Савченко), оптимізації методів і прийомів професійної підготовки майбутніх фахівців (Д. Кавторадзе, М. Поташник, Т. Яценко та інші); підготовці майбутніх вчителів основ здоров'я (С. Волошанська, М. Гончаренко, С. Гордійчук, В. Єфімова, Г. Жара, В. Заплатинський, Г. Ковальчук, С. Кудін, С. Монастирська, В. Оржеховська, П. Пашинський, В. Пенські, С. Страшко, Н. Субота, С. Сусло та інші); змісту навчання біологічних та медичних аспектів ведення профілактики ВІЛ-інфекції присвячено праці Г. Воскобойнікової, П. Горяної, П. Дюсберга, О. Єжової, І. Кривич, А. Макка, С. Страшка, В. Чорненької та інших.

Школа має відігравати провідну роль у створенні умов для здобуття знань. Формування ставлення та розвитку навичок, які зумовлюватимуть здоровий спосіб життя, зберігатимуть і зміцнюватимуть здоров'я учнів. Тому проблема підготовки вчителя для викладання предметів оздоровчого спрямування (основ здоров'я, валеології, безпеки життєдіяльності, медико-санітарної підготовки) є вкрай актуальною [2].

Зміст валеологічної діяльності визначається сукупністю пов'язаних зі здоров'ям проблем, на подолання яких повинна бути спрямована і підготовка вчителя основ здоров'я.

Серед них ми можемо виділити:

- втрату молоддю соціально значущих ціннісних орієнтирів;
- поширення серед молоді тенденції до протиправної і асоціальної поведінки;
- девіантну поведінку, пов'язану з уживанням наркотичних і токсичних речовин (алкоголю, наркотиків, тютюну, психотропних речовин тощо);
- відсутність мотивації до здорового способу життя і збільшення внаслідок (гіподинамії, нераціонального харчування, емоційного перенапруження тощо) кількості хронічних захворювань;
- ранні і небезпечні статеві стосунки та їхні наслідки (венеричні хвороби, ВІЛ/СНІД, аборти, хронічні захворювання репродуктивної системи, покинуті діти);
- зростання дитячої інвалідності у зв'язку з відсутністю необхідних знань щодо планування сім'ї;
- поширення серед молоді депресивних станів і суїцидів тощо [1].

Вирішення зазначених вище проблем може здійснити лише особистість, яка характеризується певними індивідуальними рисами гуманістичного спрямування. Вимоги до особистості вчителя основ здоров'я визначаються сукупністю валеологічних цінностей, що формують його ціннісні орієнтації і визначають спрямованість його суспільно корисної діяльності.

Ми можемо виділити наступні групи валеологічних цінностей, які розкривають:

- значення і сутність цілей валеологічної діяльності педагога, концепцію його особистості в усіх її різноманітних проявах, тобто концепцію «Я — професіонал» як джерело і результат валеологічного вдосконалення;
- значення і сутність способів і засобів здійснення валеологічної діяльності, концепції педагогічного спілкування, педагогічних технологій і валеологічного моніторингу;
- значення і сутність відношень як основного механізму валеологічної діяльності; концепцію власної позиції як сукупності відношень до інших і до себе, о валеологічної діяльності та до об'єкту валеологічного виховання і освіти;
- значення наукових (фізіологічних, психологічних, педагогічних, природничо-наукових, санітарно-гігієнічних, теоретико-методологічних тощо) знань у здійсненні валеологічної діяльності;
- значення і сутність якостей особистості вчителя основ здоров'я як суб'єкта валеологічної діяльності: здатність програмувати свою діяльність і передбачати її наслідки, здатність до творчої діяльності, здатність співвідносити власні цілі і діяльність з цілями і діяльністю інших, здатність до діалогового мислення і гуманістичного сприйняття виховного процесу тощо [1].

Наказом Міністра освіти України №308 від 20.04.2006 року затверджений Галузевий стандарт вищої освіти (ГСВО) за спеціальністю 6.010100 Валеологія напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта. В ньому були закладені всі необхідні для формування зазначених вище

компетенцій та особистісних якостей учителя основ здоров'я. Та на жаль у цьому ж 2006 році відповідно до вимог щодо входження України в європейський освітній простір, було здійснено уточнення Переліку спеціальностей 1995 року, за яким здійснювалася підготовка фахівців з вищою освітою. Основною його метою було зменшення кількості спеціальностей, за якими здійснювалася підготовка фахівців і, за можливістю, об'єднання бакалаврських програм підготовки за спорідненими спеціальностями. Наслідком, на нашу думку негативним стало руйнування системи вищої педагогічної освіти — всі педагогічні спеціальності, за якими здійснювалася підготовка вчителів для середньої загальноосвітньої школи із зазначенням предмета, були рознесені у відповідні галузі знань. Наприклад, підготовка вчителя основ здоров'я тепер має здійснюватися за єдиним бакалавратом — у галузі знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини». Те, що мова йде про підготовку саме вчителя в Переліку 2006 нагадує «*» [1].

Таким сином, у цьому документі під одним кодом і напрямом підготовки позначається підготовка як мінімум двох різних фахівців. Наприклад, напрям підготовки 6.010203 «Здоров'я людини*» — це підготовка вчителя основ здоров'я, організатора валеологічної служби, тоді як за напрямом підготовки 6.010203 «Здоров'я людини» здійснюється підготовка фахівців з «фізичної реабілітації» та «фітнесу».

Неможливість створення єдиного бакалаврату для всіх напрямів підготовки, що позначені зірочкою, стала очевидною з моменту затвердження Переліку 2006. Це пов'язано з наступними причинами:

- а) підготовка вчителів здебільше здійснюється за подвійними педагогічними спеціальностями, при цьому на другу спеціальність передбачається значна кількість кредитів (25-35%) у циклі професійної та практичної підготовки за рахунок кредитів його варіативної компоненти;
- б) цикл професійної та практичної підготовки вчителя обов'язково включає понад 20 кредитів ECTS психолого-педагогічної підготовки;
- в) поєднання педагогічних спеціальностей можливе лише за умови єдності дисциплін циклу математичної і природничо-наукової підготовки;

Враховуючи все вищевказане, департамент вищої освіти МОН України погодився з необхідністю створення самостійних стандартів вищої педагогічної освіти, зокрема, за напрямом підготовки 6.010203 «Здоров'я людини*».

Відповідно до листа департаменту вищої освіти МОН України від 19.02.2009 № 4.4-20/545 була розроблена і затверджена 08.02.2010 освітньо-професійна програма підготовки бакалавра з напрямку підготовки «Здоров'я людини*» (в частині розподілу загального навчального часу за циклами підготовки, переліку та обсягу нормативних дисциплін за циклами підготовки).

Література

1. Животовська Л.А. Обґрунтування змісту освіти і навчання бакалавра з валеології / Л.А. Животовська, С.В. Страшко // Валеологія: сучасний стан, напрями та перспективи розвитку: матеріали II Міжн. наук.-практ. конф. — ХНУ, 2004. — С. 14-18.

2. Концепція формування позитивної мотивації до здорового способу життя у дітей та молоді / Наказ МОН України від 21.07.04 р. №605.
3. Страшко С.В. Теоретико-методичні основи підготовки вчителя основ здоров'я в Україні // Імідж сучасного педагога. — 2011. — №8-9 (117-118). — С. 48-52.

КУЛЬТУРА ЗДОРОВ'Я - НОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ НАПРЯМОК В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Горащук В.П.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Розвиток сучасного суспільства супроводжується зміною всіх сторін його життя, що вимушує по-новому, ширше поглянути на проблему здоров'я. На думку фахівців, здоров'я людей, тривалість життя є показником соціально-економічного благополуччя країни.

Успішній розробці і вирішенню проблеми здоров'я нації сприятиме розуміння громадянами і керівництвом держави й суспільства того, що здоров'я людини залежить від чотирьох груп чинників. Ученими встановлено, що на 20 – 25% здоров'я людини залежить від стану навколишнього середовища; на 15 – 20% стан здоров'я обумовлений генетичним чинником; на 50 – 55% стан здоров'я визначається способом життя і лише на 8 – 10% здоров'я залежить від діяльності і стану системи охорони здоров'я, її служб і установ.

Мета медицини як науки і практики – лікування і попередження хвороб людини. Медицина вивчає різні психологічні, фізіологічні відхилення в стані організму, але найменше її цікавить стан людини, яку можна назвати здоровою. Через об'єктивні й суб'єктивні причини здорова людина залишається на периферії лікарських інтересів.

Практика показує, що шляхом переважно лікувальної медицини і лікарняної охорони здоров'я далі йти не можна. Потрібно більше витратити засобів і докласти зусилля до людини, яка ще не хвора, привернути на допомогу їй усі сили й засоби суспільства і держави. Це завдання не укладається в рамки медицини, медицина не справляється з ним, тому потрібна консолідація різних соціальних служб, які формують здорове покоління.

Як бачимо, здоров'я людей залежить далеко не тільки від медицини і охорони здоров'я, а й від усього комплексу природних і соціально-економічних умов життя суспільства.

Інтерес до проблеми здоров'я особистості ніколи не спадав, а навпаки, істотно зростав у зв'язку зі вступом нашого суспільства в нову, надзвичайно відповідальну стадію свого історичного розвитку, принципова новизна якої пов'язана з глобальними змінами в соціально-економічній сфері країни. Це викликає необхідність здійснення якісних перетворень в усіх сферах суспільного життя. В тому числі в системі освіти, що забезпечить швидкі темпи прогресивного розвитку суверенної України.

Досягнення таких темпів розвитку суспільства й держави можливо лише за умови формування в усіх громадян, у тому числі в дітей і молоді, високого рівня здоров'я.